

عذاب

در قرآن کریم، بارها از عذاب گناهکاران سخن به میان آمده است.

فهرست مندرجات

- ۱ - معنای لغوی
- ۲ - معنای اصطلاحی
- ۳ - انواع عذاب
 - ۳.۱ - عذاب روحانی
 - ۳.۲ - عذاب جسمانی
 - ۳.۲.۱ - عذاب‌های بدنی سخت و دردآور
 - ۳.۲.۲ - خوراکی‌ها و نوشیدنی‌ها
 - ۳.۲.۳ - پوشیدنی‌ها
 - ۳.۲.۴ - عذاب‌های دیگر جسمانی
- ۴ - عوامل عذاب
- ۵ - پانویس
- ۶ - منبع

معنای لغوی

کلمه «عذاب» به معنای شکنجه و عقوبت است.

معنای اصطلاحی

مراد، کیفرهای دردناک دنیوی و اخروی **ملجدان**، **منافقان** و **فاسقان** است. **خداوند حکیم** آدمی را برای **بندگی** خویش آفریده و به او توان **انتخاب** و **اختیار** بخشیده است. کسانی که از روی اختیار راه بندگی در پیش گیرند، به **کمال** می‌رسند و در آن سرای، از **نعمت‌ها** و **پاداش‌های** بیکران الهی بهره می‌برند؛ اما کسانی که از بندگی **خدا** روی برتابند و راه زشتکاران و **گناه** و نافرمانی در پیش گیرند، از **تقرب** به خدا باز می‌مانند و دچار **خشم** و **غضب** و **کیفر** الهی می‌شوند. اینان در عالم **برزخ** و **محشر** و **آخرت**، گرفتار **کیفر عقاید** و رفتارها و اعمال خویش خواهند بود.

انواع عذاب

همان‌سان که **معاد**، روحانی و جسمانی است، **کیفر** و **پاداش** نیز هم روحانی است و هم جسمانی:

← عذاب روحانی

مراد، مجموعه‌ای از کیفرها است که **روح** و **جان** آدمی را می‌آزارند. این کیفرها به ظاهر اثری مستقیم بر **جسم** نمی‌نهند. نیز محتمل است که بر روح و جسم - هر دو- اثر نهند. برخی از کیفرهای روحانی عبارت‌اند از: **غم** و **اندوه** جانگاز و **حسرت** بی‌پایان [۱] حج/سوره ۲۲، آیه ۲۲. ، سرزنش خداوند [۲] مومنون/سوره ۲۳، آیه ۱۰۷ و ۱۰۸. ، رسوایی و بی‌پناهی [۳] آل عمران/سوره ۲، آیه ۱۹۳. ، شماتت خازنان دوزخ [۴] مومن/سوره ۴۰، آیه ۴۹ و ۵۰. ، نعره وحشتناک و خشم‌آلود دوزخ [۵] فرقان/سوره ۲۵، آیه ۱۲. ، مواجهه با فرشتگان **خشن** و سختگیر [۶] تحریم/سوره ۶۶، آیه ۲. و گفت‌وگوی آزاردهنده و حسرت‌زا با **بهشتیان** [۷] اعراف/سوره ۷، آیه ۴۴.

← عذاب جسمانی

کیفرهایی که مستقیم بر **جسم** آدمی فرود می‌آیند، چند دسته‌اند:

←← عذاب‌های بدنی سخت و دردآور

از برخی آیات قرآنی برمی‌آید که عذاب **دوزخ** چنان دردآور و جانکاه است که گناهکار حاضر است **فرزندان** و **همسر** و خویشان و همه **زمینیان** را **فدا** کند و در برابر، از عذاب رهایی یابد [۸] معارج/سوره ۷۰، آیه ۱۲ تا ۱۴.

. نیز در قرآن آمده است که هیچ کس را همچون او به بند نمی‌کشند و عذاب نمی‌دهند [۹] فجر/سوره ۸۹، آیه ۲۵ و ۲۶.

←← خوراکی‌ها و نوشیدنی‌ها

از سخت‌ترین عذاب‌های جسمانی **دوزخیان**، خوردن و نوشیدن است. آنان بر اثر خوردن و آشامیدن آنچه برایشان فراهم شده است، به سختی دچار درد و رنج می‌شوند. از آن خوردنی‌ها و آشامیدنی‌ها است: **زقوم** یا **میوه تلخ** [۱۰] دخان/سوره ۴۴، آیه ۴۳ تا ۴۶.

، **حمیم** یا **آب سوزان** [۱۱] صافات/سوره ۳۷، آیه ۶۷ و ۶۸.

، **غسلین** یا **چرک و خون** [۱۲] حاقه/سوره ۶۹، آیه ۲۶.

، **ضریع** به معنای نوعی گیاه سمّی [۱۳] عاشیه/سوره ۸۸، آیه ۵.

، **غساق** یا **خونابه** [۱۴] نیا/سوره ۷۸، آیه ۲۵.

و **صدید** به معنای **چرک** و **خونابه جراثیم** [۱۵] ابراهیم/سوره ۱۴، آیه ۱۵ تا ۱۷.

[۱۶] مکارم شیرازی، ناصر، پیام قرآن، ج ۶، ۳۲۰-۳۶۵.

←← پوشیدنی‌ها

از عذاب‌های **دوزخ**، پوشانیدن لباس‌های دردآور و سوزنده بر دوزخیان [۱۷] حج/سوره ۲۲، آیه ۱۹ تا ۲۲.

[۱۸] ابراهیم/سوره ۱۴، آیه ۴۹ و ۵۰.

پوشیدنی‌های دوزخی، **زشت** و بدمنظر و بدبویند و شعله‌ور.

←← عذاب‌های دیگر جسمانی

برخی دیگر از عذاب‌های دوزخی که **جسم** آدمی را **رنج** می‌دهند عبارتند از: برخورد با بادهای کشنده و دودهای **غلیظ** و آتش را [۱۹] واقعه/سوره ۵۶، آیه ۴۱ تا ۴۶.

، روییدن پوست‌های پی در پی و از میان رفتن آنها [۲۰] نساء/سوره ۴، آیه ۵۶.

، **داغ شدن صورت** و **پهلوی و پشت** [۲۱] توبه/سوره ۹، آیه ۳۶.

، **حسب** در زندان‌های تنگ و تاریک با **غل** و **زنجیر** به صورت انفرادی [۲۲] فرقان/سوره ۲۵، آیه ۱۳ و ۱۴.

، کشانیده شدن به سوی **آتش** در حالی که گناهکار **غل** و **زنجیر** بر گردن و **دست** و پا دارد [۲۳] مومن/سوره ۴۰، آیه ۷۱ و ۷۲.

....و

عوامل عذاب

برخی **گناهانی** که مایه عذاب جاودان دوزخ‌اند، عبارت‌اند از: **کفر** [۲۴] آل عمران/سوره ۳، آیه ۱۱۶.

، **نفاق** [۲۵] مجادله/سوره ۵۸، آیه ۱۷.

، **قتل و جنایت** [۲۶] نساء/سوره ۴، آیه ۹۳.

، **ریاخوازی** [۲۷] بقره/سوره ۲، آیه ۲۷۵.

و **ظلم** [۲۸] شوری/سوره ۴۲، آیه ۴۵.

پانویس

۱. ↑ حج/سوره ۲۲، آیه ۲۲.
۲. ↑ مومنون/سوره ۲۳، آیه ۱۰۷ و ۱۰۸.
۳. ↑ آل عمران/سوره ۳، آیه ۱۹۳.
۴. ↑ مومن/سوره ۴۰، آیه ۴۹ و ۵۰.
۵. ↑ فرقان/سوره ۲۵، آیه ۱۲.
۶. ↑ تحریم/سوره ۶۶، آیه ۲.
۷. ↑ اعراف/سوره ۷، آیه ۴۴.

۸. ↑ معارج/سوره ۷۰، آیه ۱۲ تا ۱۴.
۹. ↑ فجر/سوره ۸۹، آیه ۲۵ و ۲۶.
۱۰. ↑ دخان/سوره ۴۴، آیه ۴۳ تا ۴۶.
۱۱. ↑ صافات/سوره ۳۷، آیه ۶۷ و ۶۸.
۱۲. ↑ حاقه/سوره ۹۹، آیه ۳۶.
۱۳. ↑ غاشیه/سوره ۸۸، آیه ۵.
۱۴. ↑ نبا/سوره ۷۸، آیه ۲۵.
۱۵. ↑ ابراهیم/سوره ۱۴، آیه ۱۵ تا ۱۷.
۱۶. ↑ مکارم شیرازی، ناصر، پیام قرآن، ج ۶، ۳۳۰-۳۶۵.
۱۷. ↑ حج/سوره ۲۲، آیه ۱۹ تا ۲۲.
۱۸. ↑ ابراهیم/سوره ۱۴، آیه ۴۹ و ۵۰.
۱۹. ↑ واقعه/سوره ۵۶، آیه ۴۱ تا ۴۶.
۲۰. ↑ نساء/سوره ۴، آیه ۵۶.
۲۱. ↑ توبه/سوره ۹، آیه ۳۶.
۲۲. ↑ فرقان/سوره ۲۵، آیه ۱۲ و ۱۴.
۲۳. ↑ مومن/سوره ۴۰، آیه ۷۱ و ۷۲.
۲۴. ↑ آل عمران/سوره ۳، آیه ۱۱۶.
۲۵. ↑ مجادله/سوره ۵۸، آیه ۱۷.
۲۶. ↑ نساء/سوره ۴، آیه ۹۲.
۲۷. ↑ بقره/سوره ۲، آیه ۲۷۵.
۲۸. ↑ شوری/سوره ۴۲، آیه ۴۵.

منبع

جمعی از نویسندگان، فرهنگ شیعه، ص ۳۳۷.